Dos geboyrn funem mentshn

gezungen durkh Fradl Post (1976); adaptatsye fun Avrom Goldfadens lid “der malekh”; loyt Itsik Gottesman's Yiddish Song of the Week (yiddishsong.wordpress.com)

דאָס געבוירן פֿונעם מענטשן / געזונגען דורך פֿראַדל פּאָסט (1976);
אַדאַפּטאַציע פֿון אַבֿרהם גאָלדפֿאַדענס ליד „דער מלאך“; לויט איציק גאָטעסמאַנס „דאָס יִידישע ליד פֿון דער וואָך“
yiddishsong.wordpress.com

Recorded by Wolf Younin from Frahdl Post in 1976, Workmen’s Circle Nursing Home, Bronx

It is an adaptation of the first half of the poem Der malekh (The Angel), a poem by Avraham Goldfaden (1840-1908), a section bearing the subtitle “Di yunge neshome – The Young Soul”. It was first printed in Goldfaden’s poetry collection Dos yidele (Zhitomir 1866). We are attaching in 4 scans the entire poem as it appeared in the 1903 Warsaw edition.The poem and song are based on the midrash and Jewish folk belief that before birth the soul of the child knows the entire Torah and all about the world. But right before birth the angel flicks his/her finger hitting the lip and the newborn forgets everything as it enters this world. The indentation above our lips, the philtrum, marks where the angel struck the child.

Geshlofn iz ales a halbe nakht,	געשלאָפֿן איז אַלעס אַ האַלבע נאַכט,
keyn shum mentsh hot zikh nit gerirt.	קיין שום מענטש האָט זיך ניט גערירט.
Nor di zilberne levone aleyn	נאָר די זילבערנע לבֿנה אַליין
tsvishn di shtern shpatsirt.	צווישן די שטערן שפּאַצירט.
Demolt tsit on der shlof mit makht,	דעמאָלט ציט אָן דער שלאָף מיט מאַכט,
farshlefert di mentshn di oygn,	פֿאַרשלעפֿערט די מענטשן די אויגן,
iz fun dem himl a malekh arop	איז פֿון דעם הימל אַ מלאך אַראָפּ
un iz iber di dekher gefloygn.	און איז איבער די דעכער געפֿלויגן.
Er halt di hent tsugetulyet tsu zikh;	ער האַלט די הענט צוגעטוליעט צו זיך;
a yunge neshome getrogn.	אַ יונגע נשמה געטראָגן.
– Vu trogstu mikh? Vu shlepstu mikh? –	– ווו טראָגסטו מיך? ווו שלעפּסטו מיך? –
heybt im on di neshome tsu zogn.	הייבט אים אָן די נשמה צו זאָגן.
– Hob nit keyn moyre, neshomele mayns, –	– האָב ניט קיין מורא, נשמהלע מײַנס, –
heybt on der malekh tsu redn –	הייבט אָן דער מלאך צו רעדן –
ikh vel dikh bazetsn in a hayzl a fayns,	איך וועל דיך באַזעצן אין אַ הײַזל אַ פֿײַנס,
du vest dortn lebn in freydn.	דו וועסט דאָרטן לעבן אין פֿרייַדן.
Vest onheybn di velt beser farshteyn,	וועסט אָנהייבן די וועלט בעסער פֿאַרשטיין,
veln mir dir gebn a kameye,	וועלן מיר דיר געבן אַ קמיע,
azoy aza zakh hostu keyn mol gezen,	אַזוי אַזאַ זאַך האָסטו קיין מאָל געזען,
zi heyst mitn nomen matbeye.	זי הייסט מיטן נאָמען מטבע.
Mit der matbeye darfstu visn vi azoy tsu bageyn,	מיט דער מטבע דאַרפֿסטו וויסן ווי אַזוי צו באַגיין,
zi iz magnet, zi iz kishef, zi iz gelt.	זי איז מאַגנעט, זי איז כישוף, זי איז געלט.
Zi ken dir gebn di velt tsu zen,	זי קען דיר געבן די וועלט צו זען,
zi ken dir farvistn dayn velt.	זי קען דיר פֿאַרוויסטן דײַן וועלט.

Dortn zitst eyner in zayn tsimer,
er trinkt mit im frayndlekh un kvelt.
Ze vi er kukt im same in bekher arayn,
er vil bay im yarshenen zayn gelt.

Dortn shloft eyner in zayn tsimer,
er shloft zikh gut geshmak.
Ze vi er shteyt un kritst mit di tseyn,
er vil hobn dem shlisl fun dem gelt.

Dortn firt eyner ganeyvishe skhoyre,
gor farviklt, farshtelt.
Ze vi er hot di skhoyre geganvet
un er vil zi farkoyfn far gelt.

Dortn oyf dem beys-hakvores,
in an ofenem keyver oyfgeshtelt,
ze vi er tsit di takhrikhim arop
un er vil zey farkoyfn far gelt.

– Okh! Neyn, neyn, neyn, neyn, heyliker malekh,
mit aza velt kum ikh nit oys.
Fir zhe mikh beser opet aheym,
ikh ze do keyn guts nit aroys.

דאָרטן זיצט איינער אין זײַן צימער,
ער טרינקט מיט אים פֿרײַנדלעך און קוועלט.
זע ווי ער קוקט אים סאַמע אין בעכער אַרײַן,
ער ווייל בײַ אים ירשענען זײַן געלט.

דאָרטן שלאָפֿט איינער אין זײַן צימער,
ער שלאָפֿט זיך גוט געשמאַק.
זע ווי ער שטייט און קריצט מיט די ציין,
ער ווייל האָבן דעם שליסל פֿון דעם געלט.

דאָרטן פֿירט איינער גנבֿישע סחורה,
גאָר פֿאַרוויקלט, פֿאַרשטעלט.
זע ווי ער האָט די סחורה געגנבֿעט
און ער ווייל זי פֿאַרקויפֿן פֿאַר געלט.

דאָרטן אויף דעם בית־הקבֿרות,
אין אַן אָפֿענעם קבֿר אויפֿגעשטעלט,
זע ווי ער ציט די תּכריכים אַראָפּ
און ער ווייל זיי פֿאַרקויפֿן פֿאַר געלט.
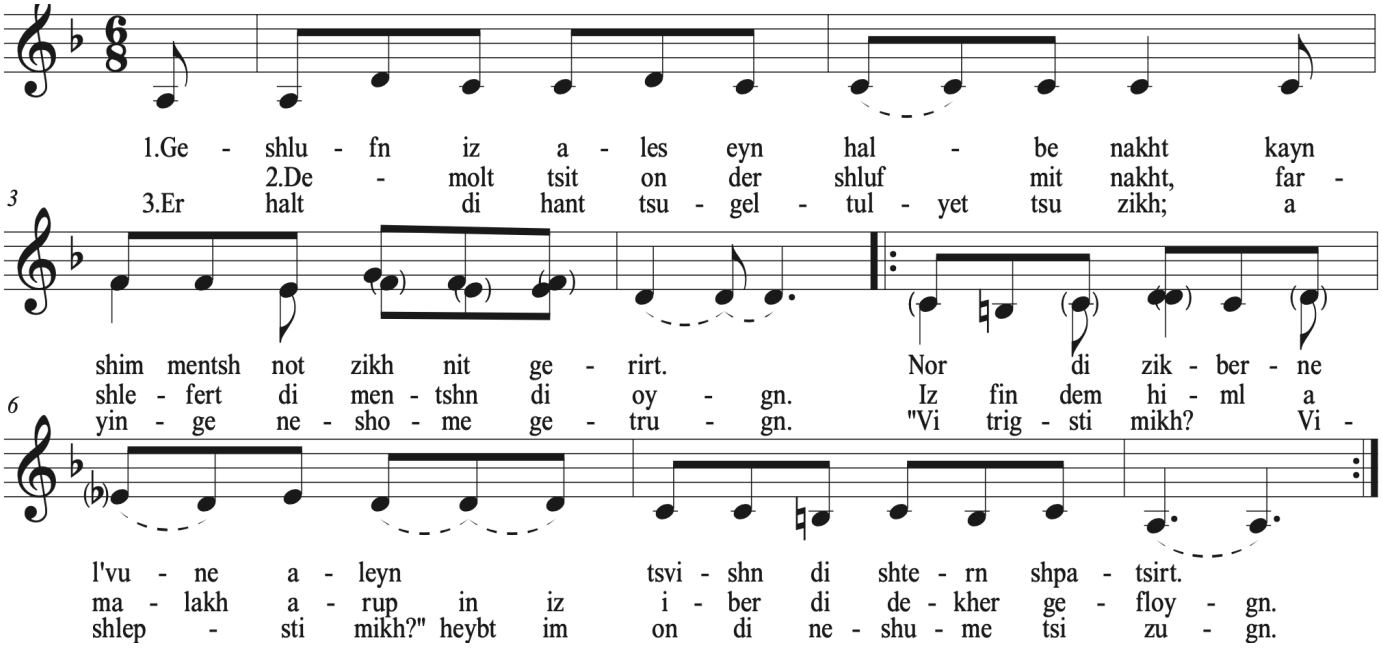
– אָך! ניין, ניין, ניין, ניין, הייליקער מלאך,
מיט אַזאַ וועלט קום איך ניט אויס.
פֿיר זשע מיך בעסער אָפּעט אַהיים,
איך זע דאָ קיין גוטס ניט אַרויס.